

ПРОГРАМА

ЗА КАНДИДАТ-ДОКТОРАНТСКИ КОНКУРС ПО 2.1. ФИЛОЛОГИЯ ЛИТЕРАТУРА НА НАРОДИТЕ ОТ ЕВРОПА, АМЕРИКА, АЗИЯ И АВСТРАЛИЯ (АРАБСКО ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ)

РАННОСРЕДНОВЕКОВНА АРАБСКА ЛИТЕРАТУРА

1. Основни извори на предислямския лиричен епос.
2. Проблемът за автентичността на древноарабската устна поезия.
3. Старата арабска поезия като “занаят” (нормативност, “украса”, музика).
4. Традиционната арабска *касида*. Връзката ритуал–мит.
5. *Муаллаките* като възпроизвеждаща знакова система.
6. Имру-л-Кайс. Живот. Ислямска биографична трактовка (“Заблудения цар”). Творчество. *Муаллака*. Структура.
7. Тарафа ибн ал-Абд. *Муаллака*. Индивидуалност.
8. Антара ибн Шаддад. Лирик и воин. *Муаллака*.
9. Зухайр ибн Аби Сулма. Поет миротворец. *Муаллака*.
10. Лябид ибн Рабиа. Живот. Предислямско–протоислямско. *Муаллака*.
11. Сезонните модели и касидата на Алкама. Ритуалът на пътуването. Бойните сцени като инкорпорирани в миметичен ритуален акт.
12. Предислямски религиозни поети. Ади ибн Зайд. Умайя ибн Аби ас-Салт.
13. Коранът като литературен паметник.
14. Поетите *мухадрами* на границата на двете епохи (преди и след исляма). Ал-Аша. Ал-Ханса. Абу Хиращ.
15. Кааб ибн Зухайр. *Касида на плаща*. Сведенията *ахбар* за приемането на исляма от Кааб. Автентичност.
16. Умайядска епоха. Политическа поезия. Официална власт и опозиция. Шиитска поезия. Ал-Кумайт. Хариджитска поезия. Имран ибн Хитган. Ат-Тириммах. Поезия на зубайритите. Ар-Рукайят.
17. Жанрът *накаид*. Причини за разцвета му при Умайядите. Жанрови особености. Ал-Фараздак. Ал-Ахтал. Джарир. 57. Хиджазка любовна лирика. Целомъдрена лирика. Маджнун Лайла. Джамил. Чувствена лирика. Умар ибн Аби Рабиа. Ал-Ахуас. Ал-Арджи.
18. Възникване на ранносредновековната арабска проза.
19. Разцвет на ораторското изкуство.

КЪСНОСРЕДНОВЕКОВНА АРАБСКА ЛИТЕРАТУРА

1. Абасидската епоха. От арабските традиции към универсалните модели. Мутазилизъм. Шуубизъм. Зиндикизъм. Връщане към „класиката”.
2. Башшар ибн Бурд. Преход от бедуинство към градски модели. Еволюция на шуубизма. Зиндикизъм. Любовна лирика. Други поетически жанрове.
3. Арабо-мюсюлманската теория за любовта.

4. Абасидска любовна лирика.
5. Концептуално съдържание на жанра хамрият. Вино–леконравие. Вино–мъдрост. Газал–хамр.
6. Абу Нуас. Стихове за виното (жанрът *хамрият*). Интертекстуалност. Ловни сцени (*тардият*). Философско-аскетична лирика (*зухдият*). Свободомислие. *Мурджиитство*.
7. Абу Нуас и *атлал*-мотивът. Шуубизъм. Албер Арази и Евалд Вагнер за шуубизма на Абу Нуас.
8. Мъдрост и аскетични традиции в средновековната арабската поезия. Тематика.
9. Арабо-ислямската концепция за надеждата.
10. Абу л-Атахия. Философско-аскетична лирика (*зухдият*).
11. Абу л-Атахия и философията. Второстепенни жанрове (панегирици, любовна лирика, сатири).
12. Абу Таммам и интелектуалното богатство на епохата. „Разкрояване” и маниерност на стила.
13. Ал-Бухтури. Между бедуинството и цивилизацията. Теория на поетическите заемки и подражателството. Ал-Бухтури и Абу Таммам.
14. Али ибн ал-Джахм. Основни теоретични проблеми в творчеството му. Сунизъм–мутазилизъм. Панегирици. Елегии. Сатири.
15. Ибн ар-Руми. Новата пейзажна лирика. Ибн ар-Руми като сатирик. Идеи. Стил.
16. Ибн ал-Мутаз. Политически възгледи. Изображение на абасидската действителност. Описателност. Стихове за удоволствия.
17. Ибн ал-Мутаз като теоретик. *Книга за новия стил*.
18. Художествена проза през ранноабасидския период.
19. Ибн Кутайба. Ал-Джахиз. *Книга за скъперниците*.
20. Абу-т-Тайиб ал-Мутанабби. Панегирици, посветени на Сайф ад-Дауля. Сатири за евнуха Кафур. Еволюция на панегиристичното изкуство.
21. Ал-Мутанабби. Панегирикът като церемониал (*Всеки човек е привикнал*).
22. Абу-л-Аля ал-Маарри. *Искри от огниво*. Философията в поезията. *Наложителност на неналожителното* (*Лузум ма ля ялзам*). Идеи.
23. Ибн ал-Фарид. Личност. „Божествената” любов. Суфизмът в поезията.
24. Абасидска проза. Жанрът *макама*.

НОВА И СЪВРЕМЕННА АРАБСКА ЛИТЕРАТУРА

I. Арабска литература през втората половина на XIX век.

1. Периодизация. Културни и литературни центрове. Издателска и преводаческа дейност. Периодични издания.
2. Литературни школи и особености на жанровата система през Възраждането.
3. Неокласическа поезия. Творчеството на Махмуд Сами ал-Баруди, Ахмад Шауки, Хафиз Ибрахим и Халил Мутран.
4. Неокласическа проза. Творчеството на Рифа ат-Тахтауи, Ахмад Фарис аш-Шидияк, Насиф ал-Язиджи, Али Мубарак и Мухаммад ал-Мууайлихи.
5. Възрожденски романи. Творчеството на Салим ал-Бустани и Джурджи Зайдан.
6. Драматургия. Творчеството на Марун ан-Наккаш, Ахмад Абу Халил ал-Каббани и Фарах Антун.

II. Арабска литература през първата половина на XX век.

7. Модерната арабска литература като система. Исторически, социално-политически и културни предпоставки.
8. Литературните асоциации и сдружения: Перото, Диуан и Аполо.
9. Новелистична школа. Творчеството на братя Таймур и последователите им.
10. Нова поезия. Творчеството на Назик ал-Малаика, Бадр Шакир ас-Сайяб и Абд ал-Уахаб ал-Баяти.
11. Драматургия. Интелектуалният театър на Тауфик ал-Хаким.
12. Съвременен роман. Творчеството на Мухаммад Хусайн Хайкал и университетското поколение.
13. Ангажирана проза и критика. Творчеството на новите реалисти.

III. Арабска литература през втората половина на XX – началото на XXI век.

14. Жанрови трансформации на разказа. Традиционни, сценични и лирически разкази.
15. Нова чувствителност и експериментална проза. Творчеството на Наджиб Махфуз, Емил Хабиби и Закария Тамир.
16. Свободен стих. Поезията на Махмуд Даруиш, Самих ал-Касим, Адунис и Низар ал-Каббани.
17. Политически театър. Пиесите на Садалла Уанус и последователите му.
18. От модерното към постмодерното. Творчеството на Джамал ал-Гитани, Ибрахим ал-Куни, Хамад ал-Хамад и Худа ан-Наими.
19. Модерна критика. Теоретичните постановки на Шауки ад-Дайф, Мухаммад ал-Бадауи и Едуар ал-Харрат.

БИБЛИОГРАФИЯ

Ранносредновековна и късносредновековна арабска литература

Основна:

- Теофанов, Цв.** *Езическата арабска поезия*. София, 1998.
- Теофанов, Цв.** *Арабската средновековна култура*. Т. 1. Контекст. Текст. Подтекст. С., 2001. Т. 2. Любов. Мъдрост. Вино. С., 2002.
- Теофанов, Цв.** “Канонът – единство на индивидуалности (За старата арабска поезия)”. *Годишник на Софийския университет*, т. 84, 1 и 2. 1991, с. 205–248 (първа част), с. 151–198 (втора част).
- Arabic Literature to the End of the Umayyad Period (The Cambridge History of Arabic Literature)* [Beeston, A. F. L., T. M. Johnstone, R. B. Serjeant, G. R. Smith (eds.)]. Cambridge, 1983.
- Gelder, G. J. H. van.** *Beyond the Line: Classical Arabic Literary Critics on the Coherence and Unity of the Poem*. Leiden, 1982.
- Gruendler, Beatrice.** *Medieval Arabic Praise Poetry: Ibn al-Rūmī and the Patron's Redemption*. London, 2003.
- Kennedy, Philip F.** *The Wine Song in Classical Arabic Poetry: Abū Nuwās and the Literary Tradition*. Oxford, 1997.

- Ouyang, Wen-chin.** *Literary Criticism in Medieval Arabic-Islamic Culture: The Making of a Tradition.* Edinburgh, 1997.
- Sperl, Stefan.** *Mannerism in Arabic Poetry: A Structural Analysis of Selected Texts.* Cambridge, 1989.
- Stetkevych, Suzanne Pinckney.** *Reorientations: Arabic and Persian Poetry.* Indiana, 1994.
- Stetkevych, Suzanne Pinckney.** *The Poetics of Islamic Legitimacy: Myth, Gender, and Ceremony in the Classical Arabic Ode.* Indiana, 2002.
- Sumi, Akiko Motoyoshi.** *Description in Classical Arabic Poetry: Wasf, Ekphrasis, and Interarts Theory.* Leiden, 2004.

Допълнителна:

- Allen, Roger M. A.** *An Introduction to Arabic Literature.* Cambridge, 2000.
- Ashtiany, Julia (ed).** *'Abbasid Belles-Lettres.* Cambridge, 1990.
- Gelder, G. J. H. van.** *Beyond the Line: Classical Arabic Literary Critics on the Coherence and Unity of the Poem.* Leiden, 1982.
- Jacobi, Renate.** *Studien zur Poetik der altarabischen Qaside.* Wiesbaden, 1971.
- Meisami, Julie Scott.** *Structure and Meaning in Medieval Arabic and Persian Poetry: Orient pearls.* London, 2003.
- Schipper, Arie.** *Spanish Hebrew Poetry and the Arab Literary Tradition: Arabic Themes in Hebrew Andalusian Poetry.* Leiden, 1994.
- Sperl, Stefan, C. Shackle.** *Qasida Poetry in Islamic Asia and Africa: Eulogy's Bounty, Meaning's Abundance.* Leiden, 1996.
- Wagner, Ewald.** *Grundzüge der klassischen arabischen Dichtung.* Darmstadt, 1987.

Нова и съвременна арабска литература

Основна:

- عبود، عبده. الأدب المقارن. مشكلات وآفاق. دمشق، 1999.
- الأطرش، محمود إبراهيم. اتجاهات القصة في سورية بعد الحرب العالمية الثانية. دمشق، 1982.
- كامبل، روبرت ب. أعلام الأدب العربي المعاصر. سير وسيرة ذاتية. بيروت، 1996.
- الخراط، إدوار. ما وراء الواقع. القاهرة، 1997.
- درّاج، فيصل. ما بعد الحداثة في عالم بلا حداثة. في: مجلة الكرمل، العدد 51، ربيع 1997.
- ريحانوف، بيان. نظرة إلى النثر العربي السوري عن بعد. في: مجلة جامعة البعث، المجلد 20. حمص، 1998.
- ريحانوف، بيان. ظواهر الثقافة العربية والإسلامية. قراءات تطبيقية. إربد، 2018.
- سليمان، نبيل. الرواية العربية. دمشق، 1982.
- الشريف، جلال فاروق. الشعر العربي الحديث. دمشق، 1976.
- الشطي، سليمان. مدخل القصة القصيرة في الكويت. الكويت، 1993.
- شكري، غالي. الرواية العربية. دمشق، 1978.
- ضيف، شوقي. الأدب العربي المعاصر. القاهرة، 1976.
- عبد القادر، فاروق. إزدهار وسقوط المسرح المصري. دمشق، 1983.
- عصفور، جابر. زمن الرواية. دمشق، 1999.

النساج، سيد حامد. بانورمة الرواية العربية الحديثة. القاهرة، 1980.
اليافي، نعيم. التطور الفني لشكل القصة القصيرة في الأدب الشامي الحديث. دمشق، 1986.

Допълнителна:

- Allen, Roger.** *An Introduction to Arabic Literature.* Cambridge, 2000.
- Allen, Roger.** *The Arabic Novel. An Historical and Critical Introduction.* Manchester, 1982.
- Badawi, Muhammad M.** *Modern Arabic Literature and the West.* London, 1985.
- Badawi, Muhammad M.** *A Critical Introduction to Modern Arabic Poetry.* Cambridge, 1975.
- Badawi, Muhammad M., ed.** *Modern Arabic Literature.* Cambridge, 1992.
- Cachia, Pier.** *An Overview of Modern Arabic Literature.* Edinburgh, 1990.
- El-Enany, Rasheed.** *Naguib Mahfouz: the Pursuit of Meaning (Arabic Thought and Culture).* Routledge, 1993.
- El-Enany, Rasheed.** *Mahfouz (Life & Times).* Haus Publishing Limited, 2008.
- Евстатиева, Галина.** *Арабското стихознание.* София, 2011.
- Hafez, Sabry.** *The Genesis of Arabic Narrative Discourse. A Study in the Sociology of Modern Arabic Literature.* London, 1993.
- Hallaq, Boutros et Toelle, Heidi, eds.** *Histoire de la littérature arabe moderne. Tome I, 1800–1945.* Paris, 2007.
- Jauyusi, Salma Kh.** *Trends and Movements in Modern Arabic Poetry.* Leiden, 1971.
- Kilpatrick, Hilary.** *The Modern Egyptian Novel.* London, 1975.
- Кирпиченко, Валерия и Сафронов, Владимир.** *История египетской литературы 19-20 веков.* Москва, 2002.
- Krois, Peter.** *Kultur und literarische Übersetzung - eine Wechselbeziehung. Österreichische und syrisch-arabische kontextualisierung von kurzgeschichten Zakariyya Tamirs.* Wien, 2012.
- Michalak-Pikulska, Barbara.** *The Contemporary Kuwaiti Short Story in Peace Time and War /1929-1995/.* Krakow, 1998.
- Moreh, Shmuel.** *Studies in Modern Arabic Prose and Poetry.* Leiden, New York, København and Köln, 1988.
- Rayhanova, Baian.** The Concept of the Hero in Modern Arabic Prose. In: *Middle Eastern Literatures.* Routledge, Vol. 9, No. 2, August, 2006.
<<<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14752620600814343>>>
- Райханова, Баян.** *Съвременни сирийски разкази.* София, 2006.
- Райханова, Баян.** *Съвременна арабска проза: от неокласическото към постмодерното.* София, 2018.
- Somekh, Sasson.** *Genre and Language in Modern Arabic Literature.* Wiesbaden, 1991.
- Starkey, Paul.** *Modern Arabic Literature.* Edinburgh, 2006.
- Walther, Wiebke.** *Kleine Geschichte der arabischen literature.* München, 2004.